

ევროპული ინტეგრაციის სხვადასხვაფორმატიანი მოდელის ფორმირების პოლიტიკის სპეციფიკა

ევრაზიული რეგიონის სახელმწიფოთა პოლიტიკური თანამშრომლობის სფეროში დაგროვილი გამოცდილება მომავალი ევრაზიული კავშირის სტრუქტურის ფორმირებისას არსებული გამოცდილების გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა. კოლექტიური უსაფრთხოების ხელშეკრულების ორგანიზაციის ფარგლებში განვითარებული მექანიზმების არსებობა ასევე იძლევა ანალოგიის გავლების შესაძლებლობას ევროკავშირის „სამი საყრდენისგან“ ერთ-ერთთან – საგარეო პოლიტიკის სფეროში თანამშრომლობასთან (საერთო საგარეო პოლიტიკა და უსაფრთხოების პოლიტიკა).

ევრაზიული ინტეგრაციის პროცესში ვლინდება რამდენიმეფორმატიანი მოდელის გამოყენების შესაძლებლობა. არის მცდელობა გამოყენებულ იქნას ევროკავშირის მაგალითი. ზოგიერთ შემთხვევაში ეს წარმატებითაც ხორციელდება. მიუხედავად ამისა, ევრაზიული ინტეგრაცია რამდენიმე სპეციფიკური თავისებურებით გამოირჩევა, რომელთა შორის აღსანიშნავია რუსეთის ფაქტორი. თუ ევროკავშირი თანაბარი შესაძლებლობების რამდენიმე სუბიექტისაგან იქმნებოდა, ევრაზიის შემთხვევაში რუსეთი აშკარად უპირატესობით გამოირჩევა დანარჩენ მონაწილეებთან შედარებით.

საკვანძო სიტყვები: უსაფრთხოება, ინტეგრაცია, ევროკავშირი, ევრაზიული კავშირი, დსთ, რუსეთი, პოსტსაბჭოთა ქვეყნები.

პოსტსაბჭოთა სივრცის რეალიებში ურთიერთქმედების ურთიერთმისაღები მოდელის ძიება უკიდურესად რთული ამოცანა იყო, ვინაიდან ევრაზიული რეგიონის ქვეყნები, ჯერ ერთი, განვითარების სხვადასხვა მიმართულებებზე არიან ორიენტირებული, მეორეც, სხვადასხვა ინტეგრაციული პოტენციალი აქვთ, რომელიც ეკონომიკური განვითარების დონეში და სახელმწიფოთა შორის ურთიერთქმედების სფეროში აქტიური ქმედებებისათვის მზაობაში გამოიხატება.

ყურადღება უნდა მიექცეს იმ ფაქტს, რომ ევროპული ინტეგრაციისთვის მოცემული პრობლემა ასევე აქტუალური იყო,

ვინაიდან თითოეულ მონაწილეს საკუთარი შეხედულება ჰქონდა ინტეგრაციული ურთიერთობების განხორციელების მიზნებსა და ფორმებზე.

ევროკავშირში ინტეგრაციის განვითარების ორი, თავისი პრინციპით განსხვავებული, ფორმა ჩამოყალიბდა. პირველი ფორმა, გაფართოება, ევროპული ინტეგრაციის პროცესში ახალ მონაწილეთა ჩართვას გულისხმობდა. მეორე ფორმა, გაღრმავება, ინტეგრაციის უკვე არსებულ მონაწილეთა შორის კავშირების გაძლიერებულ განვითარებას გულისხმობდა.

უფრო დეტალურად განვიხილოთ თითოეული მათგანი.

ევროპული ინტეგრაციის გაფართოებისას განსაკუთრებული ყურადღება მონაწილეთა რაოდენობის გაზრდას ეთმობოდა. მსგავსი ფორმა ევროკავშირის სტრუქტურის გართულებას და თავად ინტეგრაციული პროცესის შენელებას ნიშნავდა, ვინაიდან თითოეული ახალი მონაწილე – ეს ინტეგრაციაზე ახალი ხედვაა, რომელიც თავის მიზნებსა და თავის სარგებელს მისდევს. ინტეგრაციის შენელება, ასევე ევროკავშირის უკვე ჩამოყალიბებულ სტანდარტებსა და წესებთან ახალი მონაწილის ადაპტაციის აუცილებლობით იყო განპირობებული. მეორე მხრივ, ახალი მონაწილეები – ეს ახალი მოთამაშეებია ევროკავშირის ერთიან შიდა ბაზარზე, რომლებიც, ჯერ ერთი, თავად ეკ-ს ეკონომიკის განვითარებისთვის, ხოლო მეორე, საქსპორტოდ ორიენტირებული ქვეყნებისთვის პოტენციური მყიდველების სახით წარმოადგენენ ინტერესს [1. 12].

ინტეგრაციის გაღრმავება, პირიქით, უკვე არსებული კავშირების აქცენტირებულ განვითარებას გულისხმობს უფრო ვრცელი ურთიერთინტეგრაციის გზით. ეს პროცესი კანონმდებლობის უნიფიკაციას და ზეეროვნული ორგანოებისთვის დიდი ოდენობის უფლებამოსილებათა მინიჭებას გულისხმობს მონაწილეთა სუვერენიტეტის პროპორციული შემცირების ხარჯზე.

ევროპული ინტეგრაციის განვითარების პროცესმა სირთულეთა მთელი კომპლექსი გამოავლინა, რომლებსაც განვითარების დონით განსხვავებული სახელმწიფოები აწყდებიან ერთიან ტემპში საერთო მიზნისკენ მოძრაობის მცდელობისას. ისეთი სიტუაციისთვის, როდესაც ინტეგრაციის მონაწილე, შიდა მიზეზებისა და ჩამოყალიბებული გარემოებების გამო ვერ იღებს მონაწილეობას ინტეგრაციულ პროცესში, ევროკავშირში ამოქმედებულ იქნა ე.წ. „მოქნილი ინტეგრაციის“ მექანიზმი, რომელიც თითოეული მონაწილის ჩართულობის

სხვადასხვა დონეს გულისხმობს. ეს მექანიზმი ცნებათა გარკვეული კომპლექსით იქნა წარმოდგენილი, რომელიც თავის თავში ურთიერთქმედების სხვადასხვა ფორმებს მოიცავდა და ამა თუ იმ ხარისხით გამოხატავდნენ „მოქნილი ინტეგრაციის“ არსს: ავანგარდი (avant-garde), მყარი ბირთვი (core Europe), მონაწილეობა არჩევანით (a la carte), ინტეგრაცია (multi-speed) და ა.შ. [1. 27].

„მოქნილი ინტეგრაციის“ კონცეფცია თავიდანვე გათვალისწინებული იყო ევროკავშირის ფუმემდებლური ხელშეკრულებით. მან მისცა ეკ-ს სახელმწიფოებს საშუალება განევითარებინათ ის სფეროები, რომლებიც იმ მომენტისთვის მათთვის ყველაზე აქტუალური იყო. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ურთიერთქმედების ასეთი ფორმატი გარკვეული სახის „ექსპერიმენტი“ იყო, სადაც ქვეყნები ჯგუფებში ერთიანდებოდნენ და ევროკავშირის მიზნების შესაბამისად მოქმედებდნენ, ოღონდ ხელშეკრულებით განმტკიცებული რიგი თავისებურების დამატებით.

ასეთი „ექსპერიმენტის“ და მოქნილი ინტეგრაციის კონცეფციის რეალიზაციის მაგალითის სახით შეიძლება შენგენის შეთანხმების დასახელება, რომლის საფუძველი თავდაპირველად ხუთმა სახელმწიფომ შეადგინა, ხოლო ამჟამად 27 სახელმწიფოს მოიცავს [2. 59].

აღსანიშნავია, რომ დასავლეთისგან ინტეგრაციის მსგავსი მექანიზმის შესახებ სასიცოცხლოდ აუცილებელი ზომა გახდა ევრაზიული ინტეგრაციის მომდევნო განვითარების უზრუნველსაყოფად.

სხვადასხვადონიანი სხვადასხვა სისწრაფის ინტეგრაციის მოდელის გამოყენება ევრაზიის რეგიონში ინტეგრაციული კრიზისის დამლევის ხერხად იქცა. ამ მოდელის გამოყენება ითვალისწინებს ისეთი საერთო ინტერესების არსებობას სახელმწიფოებს შორის, რომლებიც გარკვეულ სფე-

როებში ურთიერთქმედების ინტენსივობის მომატებას იწვევს.

ინტეგრაციული ურთიერთქმედების ფორმების მრავალფეროვნება მონაწილე სახელმწიფოებს საშუალებას აძლევს უფრო მჭიდრო თანამშრომლობა ააწიონ დსთ-ს სხვა მონაწილეთა ინტერესებისთვის ზიანის გარეშე.

დსთ-ის წევრ სახელმწიფოთა მეთაურების საბჭოს „დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის ინტეგრაციული განვითარების ძირითადი მიმართულებების“ მემორანდუმში განმტკიცებული იქნა დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობაში სხვადასხვაფორმატიანი ინტეგრაციის მოდელის გამოყენების შესაძლებლობა.

ამრიგად, სახელმწიფოებს არ ეკისრება რაიმე ვალდებულებები, რაც თითოეულ მათგანს შესაძლებლობას აძლევს დამოუკიდებლად აირჩიონ თანამშრომლობის მიმართულებები შესაძლებლობების თანახმად. მრავალდონიანი პრინციპით ფორმირებული ინტეგრაციული პროცესები გამოხატავენ პოსტსაბჭოთა სახელმწიფოებში ჩამოყალიბებულ რეალიებს. მოდელის მიღებისას ნაგულისხმევი იყო, რომ ქვეყნების წამყვანი ჯგუფი ეკონომიკურ, ხოლო შემდეგ პოლიტიკურ ინტეგრაციას დაჩქარებული ტემპებით განახორციელებს, რითაც შექმნის ინტეგრაციის „კერას“, საფუძველს, ხოლო შემდგომ, პოლიტიკურ-ეკონომიკური კავშირების გამყარებასთან ერთად, ინტეგრაციულ ბირთვს დანარჩენი სახელმწიფოები შეუერთდებიან თავისი შესაძლებლობების თანახმად.

აღნიშნული მოდელის გამოყენება მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გახდა კრიზისული სიტუაციიდან გასვლის გზაზე, და, მიზეზთა კომპლექსის გამო, მრავალდონიანი ინტეგრაციის კონცეფცია იმ დროს ყველა შესაძლო ვარიანტიდან საუკეთესო იყო. რიგი ნაკლის ნიველირების შემდეგ ინტეგრაციის

მონაწილე ქვეყნებს შეეძლოთ უფრო პროგრესიულად და შედეგიანად განვითარება.

უნდა აღინიშნოს, რომ დსთ-ს მუშაობის დაბალი ეფექტიანობის პრობლემა არა მარტო თანამეგობრობის სტრუქტურაში და ფუნქციონირების მექანიზმებში არსებული ნაკლოვანებებითაა განპირობებული, არამედ ფაქტორთა მთელი კომპლექსით, რომელიც ხელს უშლის და ანელებს ინტეგრაციულ პროცესს. ამაში მდგომარეობს ინტეგრაციის მრავალდონიანი სხვადასხვაფორმატიანი მოდელის ძირითადი გამოვლინება, რომელიც პრინციპულად განსხვავდება ევროპულ კავშირში ჩამოყალიბებული ინტეგრაციის ფორმატიდან [3. 51].

ვფიქრობთ ყურადღება უნდა გავამახვილოთ ინტეგრაციაში მონაწილეთა ურთიერთქმედების 3 დონეზე.

პირველი დონე – ძირითადაა, სადაც პრიორიტეტი სახელმწიფოებს შორის ორმხრივ კავშირებს ეთმობა ინტერესთა ერთიანობის საფუძველზე. სამი ათწლეულის გამოცდილებამ აჩვენა, რომ ორმხრივი შეთანხმებები სიცოცხლისუნარიანი გამოდგა ევრაზიული რეგიონის ტერიტორიაზე, ვინაიდან ახალი დამოუკიდებელი სახელმწიფოებისთვის უფრო ადვილია ერთმანეთთან უშუალო შეთანხმებების მიღწევა, ვიდრე დამოუკიდებელ სახელმწიფოთა თანამეგობრობის მექანიზმისთვის თავისი პრობლემების გადაჭრის უფლებამოსილებების გადაბარება.

ამასთან, ორმხრივი თანამშრომლობის განმტკიცება ხშირად პოსტსაბჭოთა სივრცეში ინტეგრაციის ძირითადი მიმართულებაა, ვინაიდან, როგორც უკვე იყო აღნიშნული, პოსტსაბჭოთა სივრცეში მყოფი სახელმწიფოების ინტერესები ყოველთვის როდი ემთხვევა ერთმანეთს.

ინტეგრაციის კუთხით ყურადღებას იპყრობს რუსეთისა და ბელორუსიის მაგალითი, რომლის ფორმირება ბელორუსიისა და რუსეთის საზოგადოების შექმნის მომენ-

ტიდან დაიწყო 1996 წელს. საზოგადოების ფორმით ამ პროექტმა ერთი წელი იარსება, 1997 წლის 2 აპრილს განხორციელდა გადასვლა ბელორუსისა და რუსეთის კავშირისკენ.

უნდა აღინიშნოს, რომ ამ გარემოებამ საბაზი მისცა 2 აპრილის ბელარუსისა და რუსეთის ხალხთა ერთიანობის დღედ დანიშნას. ორი სახელმწიფოს ურთიერთობების განვითარება და ურთიერთქმედების გაღრმავება რიგი მნიშვნელოვანი დოკუმენტის ხელმოწერით გაგრძელდა. ასე მაგალითად, 1998 წელს შედგა ბელარუსისა და რუსეთის მომდევნო ერთიანობის შესახებ დეკლარაციის [4. 44-45], მოქალაქეთა თანაბარი უფლებების შესახებ ხელშეკრულების [5] და მეურნეობის სუბიექტთათვის თანაბარი პირობების შექმნის შესახებ შეთანხმების ხელმოწერა, ხოლო 1999 წელს მხარეებმა ხელი მოაწერეს ხელშეკრულებას მოკავშირე სახელმწიფოს შექმნის შესახებ [6].

ხელშეკრულების თანახმად, ორი ქვეყნის პარლამენტების მიერ მისი რატიფიკაციის შემდეგ მოკავშირე სახელმწიფოს ხელმძღვანელი ორგანოები იქნა ჩამოყალიბებული – უმაღლესი სახელმწიფო საბჭო, მინისტრთა საბჭო, მოკავშირე სახელმწიფოს მუდმივი კომიტეტი, და ასევე ბელორუსისა და რუსეთის საპარლამენტო კრება. მაგრამ, რუსეთისა და ბელორუსიის ურთიერთობათა ესოდენ სწრაფად დაწყებული განვითარება რიგ მიზეზთა გამო მნიშვნელოვნად შეფერხდა და, მიუხედავად ინტეგრაციის მაღალი ხარისხისა და თანაშრომლობის შესახებ 150 მთავრობათაშორისო შეთანხმებისა და ხელშეკრულების გაფორმებისა, დღემდე ჯერაც არ არის ხელმოწერილი ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საკონსტიტუციო აქტი. ორი ქვეყნის ურთიერთობებში არსებული სირთულეები რიგი მიზეზებითაა განპირობებული.

მთავარი მიზეზი კი მაინც ის არის, რომ რუსეთი „უფროსი ძმის“ მენტალობიდან მაინც ვერ გამოვიდა და ბოლომდე პარტნიორული ურთიერთობების ნაცვლად, ხშირად მიმართავს შეუვალ და ხისტ პოლიტიკას, რასაც ბელორუსის პრეზიდენტიც კი ანატოლი ლუკაშენკო არაერთხელ შეეწინააღმდეგა, თუმცა ბელორუსში ბოლო პერიოდის გამოსვლების შემდეგ, ლუკაშენკო კრემლმა უფრო დამყოლი გახადა.

ბელორუსსა და რუსეთს შორის არსებობს მნიშვნელოვანი განსხვავება საკუთრების ფორმასთან მიმართებაში: ბელორუსიაში სახელმწიფო საკუთრება ჭარბობს და, ამრიგად, სახელმწიფო – ეკონომიკის მთავარი რეგულატორია [7].

რუსეთის განსხვავება კი კერძო საკუთრების მნიშვნელოვან წილში და, მამასადამე, ეკონომიკაზე მესაკუთრეთა უფრო აშკარა გავლენაში მდგომარეობს.

მეორე, თავის როლს ორი სახელმწიფოს მასშტაბების განსხვავების ფაქტორი თამაშობს, რომელიც ადრე იყო აღნიშნული ჩვენს მიერ.

მესამეც, საკონსტიტუციო აქტის ხელმოწერა შესაძლებელია მხოლოდ ყველა აუცილებელი პირობის შესრულების შემდეგ, რომელთა შორის, ასევე, ერთიანი ეკონომიკური და სოციალური სივრცის ფორმირებაა განსახილველი. დღესდღეობით ეს საკითხი ღია რჩება, ხოლო მისი გადაჭრა რუსეთისა და ბელორუსიის ხელმძღვანელობის გამგებლობაშია.

საბჭოთა კავშირის დროს ბელორუსს მძლავრი მანქანათსამშენებლო პოტენციალი ჰქონდა, რომლის შენარჩუნება დღემდეც მოხერხდა. ამჟამად ბელორუსიის ტერიტორიაზე რიგი დიდი მანქანათსამშენებლო საწარმო იმყოფება, რომლებმაც კარგად გამოიჩინეს თავი და მთელ მსოფლიოში არიან ცნობილი: ბელორუსიის საავტომობილო ქარხანა („БелАЗ“), რომელიც საკარიერო ტექნიკას აწარმოებს. საწარმო ერთ-

ერთი უმსხვილესია თავისი საქმიანობის სფეროში, გამოსაშვებ პროდუქტთა შორის არის სატვირთველები, ბულოზერები, სააეროდრომო საწვევლები. ქარხანა მსოფლიოში ყველაზე დიდ და ტვირთამწევ თვითმცლელ „ნაიA3-7570“-ს აწარმოებს [8]; მინსკის საავტომობილო ქარხანა („MA3“), რომელიც სატვირთო ავტომობილებს, ავტობუსებსა და ტროლეიბუსებს უშვებს. ქარხნის პროდუქცია შეესაბამება მაღალ საერთაშორისო სტანდარტებს და მოთხოვნადია უცხოელ დამკვეთთა შორის [9]; მინსკის საძრავო ქარხანა, რომელიც სატვირთო და სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკისთვის დიზელის ძრავების წარმოებაზეა ორიენტირებული [10]; მინსკის სატრაქტორო ქარხანა („MT3“), სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის წარმოების მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი საწარმო [6].

აქვე ვიტყვი იმასაც, რომ დასავლეთ ევროპის მანქანათმშენებლობას ჩვენს მიერ აღნიშნული „ბრენდები“ მაინც მნიშვნელოვნად ჩამორჩება.

უნდა აღინიშნოს, რომ ენერგორესურსების იმპორტისგან დამოკიდებულების გამო, ქვეყნის მთავრობამ დიდი გამოცდილება მიიღო ენერგოდაზოგვის სფეროში. ასევე ბელორუსიის ერთ-ერთი თავისებურებაა საგზაო მშენებლობის მაღალი ხარისხი, რომელიც თავისი პარამეტრებით აღემატება როგორც რუსეთში, ისე ევროკავშირის მეზობელ ქვეყნებში – პოლონეთში, ლატვიასა და ლიტვაში არსებულ საგზაო ინფრასტრუქტურის [7. 43].

ზემოთ აღნიშნულის გათვალისწინებით, შეიძლება გაკეთდეს დასკვნა ბელორუსიის, როგორც რუსეთის პარტნიორის მაღალ სარგებელზე, და ასევე ამ ქვეყნის, როგორც ევრაზიული ინტეგრაციის მონაწილის დიდ მნიშვნელობაზე.

როგორც ა. ჩეტვერიკოვი აღნიშნავს, გლობალიზაციის პირობებში სახელმწიფოები სულ უფრო მეტ დაინტერესებას იჩენენ

საკუთარი უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საკითხებში, ამასთან დაკავშირებით, ორმხრივ ფორმატში ურთიერთქმედების პერსპექტიული სფეროს სახით ეროვნული უშიშროების უზრუნველყოფის საკითხები უნდა დასახელდეს. ორმხრივი თანამშრომლობა იძლევა ურთიერთგაგებისა და სახელმწიფოთა მეთაურებს შორის უფრო ეფექტიანი ურთიერთობის მიღწევის საშუალებას, სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ორი მონაწილე უფრო ადვილად შეთანხმდება, ვიდრე რამდენიმე, განსაკუთრებით თუ გავითვალისწინებთ უსაფრთხოების უზრუნველყოფის საკითხის სპეციფიკას [12].

სამხედრო ურთიერთქმედებისა და ეროვნული უშიშროების სფეროში ბელორუსიისა და რუსეთის მოკავშირე სახელმწიფომ ყველაზე მნიშვნელოვან წარმატებებს მიაღწია ევრაზიული რეგიონის ტერიტორიაზე არსებულ სხვა ინტეგრაციულ გაერთიანებებს შორის. 1998 წელს მოწონებულ იქნა რუსეთისა და ბელორუსის ერთობლივი თავდაცვითი პოლიტიკის კონცეფცია, ხოლო 2008 წელს ორ სახელმწიფოს შორის ხელი მოეწერა შეთანხმებას, რომელიც ჰაერსაწინაარმდეგო თავდაცვის ერთიანი სისტემის შექმნაზე იყო მიმართული [15].

მომდევნო ნაბიჯი რიგი ნორმატიულ-სამართლებრივი აქტების მიღება გახდა, რომლებიც ბელორუსიისა და რუსეთის ძალთა ერთიანი რეგიონული დაჯგუფების ფუნქციონირების დარეგულირებაზე იყო მიმართული.

ურთიერთხელსაყრელი ორმხრივი ურთიერთობის კიდევ ერთი მაგალითია რუსეთისა და ყაზახეთის თანამშრომლობა. აღვნიშნავთ, რომ თავდაპირველად ნ. ნაზარბაევის მიერ იქნა შემოთავაზებული, ევრაზიული კავშირის შექმნის პროექტი, ორმხრივ – ყაზახეთისა და რუსეთის ფორმატს ითვალისწინებდა. როგორც ეკონომიკური პარტნიორი, ყაზახეთი დიდი ბუნებრივ-

რესურსული პოტენციალით, სამთო-მოპოვებითი მრეწველობის განვითარების მაღალი დონით გამოირჩევა.

ამრიგად, ევრაზიული ინტეგრაციის პროცესთა ინსტიტუციურ-ტერიტორიული განზომილების შესწავლის, ევრაზიული რეგიონის სახელმწიფოების გეოპოლიტიკური და გეოეკონომიკური დახასიათების, ევრაზიულ რეგიონულ ინტეგრაციულ პროცესებზე სივრცით-ტერიტორიული ფაქტორების გავლენის გაანალიზებისა და ევრაზიული ინტეგრაციის სხვადასხვა სისწრაფის და სხვადასხვაფორმატიანი მოდელის ფორმირების პოლიტიკის სპეციფიკის განხილვის შემდეგ ჩვენ შემდეგი დასკვნები გავაკეთეთ:

პირველი, ევრაზიულ ინტეგრაციას არ უნდა შევხედოთ ზერელედ და არასერიოზულად. არადა, სწორედ ასე იქნა აღქმული ეს მოვლენა ბევრი, მათ შორის პოლიტიკური ექსპერტების მიერ. არადა ამ ინტეგრაციამ გვიჩვენა მისი ბუნებრივი ხასიათი და სიცოცხლისუნარიანობა. რუსეთი ამ პროცესს მაქსიმალურად უზრუნველყოფდა, რადგან, როგორც ჩანს, დარწმუნებული იყო, რომ დასავლეთთან შეჯახებას თავიდან ვერ აიცილებდა და მთლი ძალისხმევა ევრაზიული ინტეგრაციის კუთხით მიმართა.

მეორეც, ევრაზიული ინტეგრაციის თანამედროვე ეტაპი გაძლიერებული ყურადღებით ხასიათდება საერთაშორისო სამეცნიერო და პოლიტიკური თანამეგობრობის მხრიდან. ინტეგრაციის პროცესი ცვლილებებს განიცდის, ინტეგრაციული გაერთიანებები ევოლუციონირებს, მათში ზეეროვნული ორგანოები იქმნება. მსგავსი სტრუქტურებისა და მათი ფორმირების მექანიზმების შესწავლა იძლევა ინტეგრაციული გაერთიანებების მართვის სტრატეგიისა და მათ კოორდინაციაზე გამიზნული ძალისხმევის ჰარმონიზაციის გაგების გასაღებს.

მნიშვნელოვან გავლენას ევრაზიულ ინტეგრაციაზე ახდენენ პოლიტიკური ფაქტორები, ისეთები, როგორცაა ინტეგრაციის მონაწილე ქვეყნების ლიდერთა პოლიტიკური მისწრაფებები, ამასთან, ეკონომიკურ ფაქტორებსაც დიდი მნიშვნელობა აქვთ. მაგრამ, როგორც ზემოთ აღინიშნა ამ ნაშრომში, რიგი გარემოებები, მათ შორის ევრაზიულ რეგიონში არსებული გეოპოლიტიკური ასიმეტრია, სუვერენიტეტის დაკარგვასთან დაკავშირებულ გარკვეულ შიშებს ბადებენ ინტეგრაციული პროცესების მონაწილეებში, რაც ინტეგრაციული გაერთიანებების ზეეროვნული ორგანოების ფორმირების პროცესის ინსპირაციას უწყობს ხელს.

მესამე, დსთ-ის სივრცე ახალი რეგიონული ინტეგრაციული დაჯგუფებების ფორმირების ერთგვარ ბაზად იქცა, რომელთა შემადგენლობაში ურთიერთხელსაყრელ თანამშრომლობაში დაინტერესებული სახელმწიფოები შევიდნენ. ევრაზიული რეგიონის ფარგლებში სხვადასხვა ფორმირებების არსებობა და ერთი და იგივე სახელმწიფოების სხვადასხვა გაერთიანებებში შესვლა, სპეციალისტთა აზრით, კავშირის „გარე საზღვრის“ ცნებას თითქმის პირობითად ხდის. ზოგიერთი სახელმწიფოს წევრობა მსოფლიო სავაჭრო ორგანიზაციაში ასევე არ წარმოადგენს თანამეგობრობის შიგნით ინტეგრაციული პროცესების ხელშემწყობ ფაქტორს, ვინაიდან ამან შეიძლება ხელი შეუშალოს ერთიანი ეკონომიკური პოლიტიკის ფორმირებას. ცხადია, რომ ჩამოთვლილი განსხვავებები სასტარტო პირობების ორგანიზებისადმი განსაკუთრებული მიდგომების შემუშავების აუცილებლობას კარნახობს, ევრაზიული ინტეგრაციის ფარგლებში ინოვაციური განვითარების უზრუნველსაყოფად.

მეოთხე მრავალვექტორული ინტეგრაციის მოდელი მოთხოვნადი გამოდგა პოსტსაბჭოთა სივრცეში. ერთი მხრივ, ის

ინტეგრაციული პროცესის თითოეულ მონაწილეს ყველაზე ოპტიმალური ტემპის არჩევის საშუალებას აძლევს, მეორე მხრივ კი, შეუძლია პოზიტიური ზემოქმედება მოახდინოს თანამშრომლობის ეფექტიანობაზე, ვინაიდან მონაწილე სახელმწიფოებს შორის ურთიერთქმედება უფრო მცირე ფორმატში მიმდინარეობს, რაც, ყველაფერთან ერთად, უფრო ოპერატიული მოქმედების საშუალებას ქმნის. აღვნიშნავთ, რომ მოცემული მოდელი ძირითადად ორმხრივ და სუბრეგიონულ საფუძველზე მუშაობს.

მეხუთე, ევრაზიული რეგიონის ქვეყნების პოლიტიკურ ელიტებს შორის ინტეგრაციის გაგებისადმი მიდგომებში და ასევე ინტეგრაციულ შესაძლებლობებში განსხვავებები არსებობს. ისინი მონაწილეთა ეკონომიკური განვითარების სხვადასხვა ხარისხით, მონაწილე ქვეყნების გეოპოლიტიკური პოტენციალის განსხვავებებით, შიდაპოლიტიკური სიტუაციით, გარე ფაქტორების გავლენით, ისტორიულად ჩამოყალიბებული პოლიტიკური ტრადიციებით არის განპირობებული.

მეექვსე, ევრაზიული რეგიონის სახელმწიფოთა პოლიტიკური თანამშრომლობის სფეროში დაგროვილი გამოცდილება მომავალი ევრაზიული კავშირის სტრუქტურის ფორმირებისას არსებული გამოცდილების გამოყენების შესაძლებლობას იძლევა. კუხო-ს ფარგლებში განვითარებული მექანიზმების არსებობა, ასევე, იძ-

ლევა ანალოგიის გავლების შესაძლებლობას ევროკავშირის „სამი საყრდენისგან“ ერთ-ერთთან – საგარეო პოლიტიკის სფეროში თანამშრომლობასთან (საერთო საგარეო პოლიტიკა და უსაფრთხოების პოლიტიკა).

მეშვიდე, ევრაზიული რეგიონის ქვეყნებში ცხოვრების დონის შედარებითმა ანალიზმა აჩვენა, რომ ამჟამად ყველა სახელმწიფო როდია მზად ინტეგრაციული ურთიერთობის გააქტიურებისთვის.

ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის მონაწილე ქვეყნების ხელმძღვანელობამ ასევე განსაკუთრებული მნიშვნელობა უნდა მიაქციოს ამ მაჩვენებლებს, ვინაიდან ეკ-ს გადაჭარბებულმა გაფართოებამ შეიძლება არა მხოლოდ მონაწილე ქვეყნების ეკონომიკას, არამედ მათ უსაფრთხოებასაც მიაყენოს ზიანი.

როგორც აღინიშნებოდა, ევრაზიული რეგიონის სამხრეთის არამდიდარ ქვეყნებში მოსახლეობის რიცხოვნობის ზრდა, უმუშევრობის საშუალო დონის შენარჩუნებისას, საფრთხეს უქმნის შიდა უსაფრთხოებას. არახელსაყრელ სოციალურ და ეკონომიკურ პირობებში მოქალაქეები ორგანიზებული დანაშაულებრივი დაჯგუფებების არაკანონიერ საქმიანობაში ჩათრევის მომეტებული რისკის ქვეშ არიან. ასევე არსებობს მეზობელ, ცხოვრების დონის თვალსაზრისით უფრო მშვიდობიან სახელმწიფოებში ეთნიკური შუღლის გავრცელების რისკი.

IONY TATUNASHVILI

THE SPECIFICS OF THE POLICY OF FORMING A DIFFERENT FORMAT MODEL OF EUROPEAN INTEGRATION

Summary

The accumulated experience in the field of political cooperation of the states of the Eurasian region provides an opportunity to use the existing experience in the formation of the

structure of the future Eurasian Union. The existence of the mechanisms developed within the framework of the organization of the collective security agreement also provides an opportunity to draw an analogy with one of the "three pillars" of the European Union - cooperation in the field of foreign policy (common foreign policy and security policy).

In the process of Eurasian integration, the possibility of using a multi-format model is revealed. There is an attempt to use the example of the European Union as well. In some cases this is done successfully. Nevertheless, Eurasian integration is distinguished by some specific features, among which the Russian factor is worth noting. If the European Union was created from several entities with equal opportunities, in the case of Eurasia, Russia clearly has an advantage compared to the rest of the participants.

Key words: security, integration, European Union, Eurasian Union, CIS, Russet, post-Soviet countries.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Кавешников Н. Ю., «Гибкая интеграция» в Европейском союзе, Международные процессы, Т.9, №26, 2011.
2. Бирюкова О. А. Региональная интеграция на постсоветском пространстве: проблемы и перспективы. Политологический анализ : дис. канд. полит. наук. М., 2008. С. 59.
3. О дальнейшем единении России и Беларуси: декларация: принята в г. Москве 25.12.1998 г., Дипломатический вестник, №1, 1999.
4. О равных правах граждан, договор между РФ и Республикой Беларусь от 25.12.1998 г., Собрание законодательства РФ, №47, 22.11.1999.
5. О создании Союзного государства, договор между Российской Федерацией и Республикой Беларусь от 08.12.1999 г., Собрание законодательства РФ, N 7, 14.02.2000.
6. Геращенко А., От Союзного государства к Евразийскому союзу, «И время собирать камни...» Евразийская интеграция сегодня. 20 лет после распада СССР. (Фонд исторической перспективы). М., 2012.
7. БЕЛАЗ, Холдинг «БЕЛАЗ-ХОЛДИНГ», <http://www.belaz.by>
8. Минский автомобильный завод, МАЗ., <http://www.maz.by>
9. Минский моторный завод, ММЗ., <http://www.po-mmz.minsk.by>
10. Минский тракторный завод, МТЗ., <http://www.belarus-tractor.com>
11. Четвериков А. О. Правовые аспекты двусторонней интеграции европейских государств в области обеспечения национальной безопасности: пример Франко-Германской бригады, Актуальные проблемы российского права, № 8, 2013.
12. Концепция совместной оборонной политики Беларуси и России, решение N 4 Высшего Совета Союза Беларуси и России, принято 22.01.1998 г.
13. Документ о совместной охране внешней границы Союзного государства в воздушном пространстве и создании Единой региональной системы противовоздушной обороны Российской Федерации и Республики Беларусь, соглашение между Российской Федерацией и Республикой Беларусь, заключено в г. Москве 03.02.2009 г., Бюллетень международных договоров, N 7, 2010.